

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΑΚΟΜΗ Ενας ενιαίος φορέας της ελληνικής έρευνας

Media: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ **Page:** 1,21 **Published at:** 05-06-2022
Author: **Surface:** 1130.97 cm² **Circulation:** 14860
Subjects:

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΑΚΟΜΗ

**Ενας ενιαίος φορέας
της ελληνικής έρευνας**

Σελ. 21

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

Ένας ενιαίος φορέας της ελληνικής έρευνας

Των ΧΡΗΣΤΙΑΣ ΚΟΥΛΟΥΡΗ, ΠΕΤΡΟΥ ΚΟΥΜΟΥΤΣΑΚΟΥ, ΛΙΓΓΕΛΟΥ ΧΑΝΙΩΤΗ, ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΠΕΡΜΑΖΟΓΛΟΥ, ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΣΠΥΡΟΥ ΑΡΤΙΑΒΑΝΗ - ΤΣΑΚΑΛΑ, ΛΕΥΤΕΡΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ*

Η έρευνα είναι η πιο σημαντική, εάν όχι η μόνη, πηγή καινοτομίας. Η Ελλάδα, ως μικρή χώρα, δεν έχει άλλην επιλογή παρά να επενδύσει σημαντικά στην έρευνα εφόσον θέλουμε να είμαστε ανταγωνιστικοί στον 21ο αιώνα. Η έρευνα ακμής και ποιότητας είναι μια πηγή ιδιαίτερου ενδιαφέροντος και, εν τέλει, κερδοφόρου επιχειρείν, με δημιουργία θέσεων ποιότητας που να δρουν σαν τροχοπέδη στο καταστροφικό brain drain που βιώσαμε τα τελευταία χρόνια.

Είναι λάθος να θεωρήσουμε απλά ότι το μόνο που χρειάζεται η έρευνα για να αναβληθεί στη διεθνή αρένα είναι μόνο ποσοτικά περισσότερη χρηματοδότηση. Το κεντρικό θέμα είναι η έλλειψη εθνικού στρατηγικού προγράμματος έρευνας, σχεδιασμένου από επιστημονικές κοινότητες και εντός οργάνου που να συντονίζει και να εκτελεί το στρατηγικό πρόγραμμα, αποτελών το βασικό εμπόδιο για μια ουσιαστική πρόοδο.

Βρισκόμαστε ετοιμή τη στιγμή, όμως, σε ένα κομβικό σημείο. Η Ελλάδα πρέπει να ανταγωνιστεί ουσιαστικά στα πεδία όπου έχουμε τις βάσεις να αναπτυχούμε μια σημαντική ερευνητική παρουσία

στον διεθνή χώρο. Ετσι μόνον θα μπορέσουμε να εκμεταλλευτούμε εφαρμογές για να αναπτύξουμε ένα «έξυπνο» επιχειρείν. Η προ-ύποθεση για μια διεθνώς ανταγωνιστική καινοτομία στον τόπο μας είναι πραγματικά μία και μοναδική: η άριστη ποιότητα της βασικής μας έρευνας.

Η έρευνα στην Ελλάδα Τέσσερα είναι κατά τη γνώμη μας τα βασικά προβλήματα της ελληνικής έρευνας, που όλα ίσως καταλήγουν στην έλλειψη μιας εθνικής ερευνητικής στρατηγικής.

Πρώτον: Η παροχή χρημάτων γι-

Προτείνουμε τη δημιουργία ενός Εθνικού Οργανισμού Έρευνας, ο οποίος θα έχει την ευθύνη συντονισμού, χρηματοδότησης και αξιολόγησης της έρευνας και έργων.

δενει χωρίς στρατηγικό εθνικό σχέδιο και συντόνιση χωρίς αλληλοκρατικά κρήνη, ερήμην συμβουλής από ανεξάρτητους επιστημονικές διεθνούς κύρους, με ερευνητική πείρα και επιστημονική βαρύτητα.

Δεύτερον: Υπάρχει έλλειψη σταθερής και προβλέψιμης ροής χρηματοδοτήσεων.

Τρίτον: Οι λίγες και, κατά κανόνα, περιωρισμένες πηγές χρηματοδότησης είναι κατακερματισμένες (διάφορα υπουργεία εκτός Ανάπτυξης και Παιδείας, ΕΛΙΑΔΕΚ, ΕΣ-ΠΑ κ.α.) με σχεδόν απόλυτη έλ-

Η έρευνα ακμής είναι μια πηγή ιδιαίτερου ενδιαφέροντος και, εντέλει, κερδοφόρο επιχειρείν, με δημιουργία θέσεων ποιότητας που να δρουν σαν τροχοπέδη στο καταστροφικό brain drain που βιώσαμε τα τελευταία χρόνια.

λήψη συγχρονισμού μεταξύ τους. Τέτατον: Η γραφειοκρατία που επικρατεί σε όλα τα επίπεδα είναι συντηρητική και συν τοις άλλοις αυτή τη στιγμή υπάρχει ένας καθαρά διοικητικός, άνευ ουσίας διαχωρισμός της έρευνας στα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα.

Γραφειοκρατία Μέγιστο εμπόδιο για την έρευνα σήμερα στα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα, μεγαλύτερο ακόμα και από την πιεστική χρηματοδότηση είναι, κατά γε-

νηκή ομολογία, η εξουθενωτική γραφειοκρατία. Οι υπάρχουσες διατάξεις, κανονισμοί και νόμοι μεταφράζονται σε ιδιαίτερα χρονοβόρες διαδικασίες που δεν αφήνουν το οποίο να είναι απαραίτητα για διεξαχθεί έρευνα στα στάθμ που πρέπει, υπογραμμίζοντας έναν σημαντικό λόγο που η Ελλάδα σπάνια μπορεί να ανταγωνιστεί ερευνητικά σε παγκόσμιο επίπεδο.

Υπάρχουν πάρα πολλά που πρέπει να διορθωθούν, αλλά πιστεύουμε ότι εάν καταργηθούν μερικές δια-

τάξεις-κλειδιά, οι οποίες πραγματικά υποκαθίσταν τις ερευνητικές δραστηριότητες, θα λύσουμε πολλά προβλήματα, όπως η δημιουργία πανεπιστημίων και ερευνητικών κέντρων από το δημόσιο λογιστικό με κανόνες ασυμπίεστος με τον τρόπο που πρέπει να γίνεται η έρευνα σήμερα.

Στρατηγική χρηματοδότηση

Η λύση σωστών αποφάσεων ως προς το ποια είναι τα πιο σημαντικά πεδία έρευνας, που χρειάζονται μεγαλύτερη υποστήριξη και το πώς πρέπει να μοιραστούν υπάρχοντα κονδύλια, είναι μια σύνθετη και πολυπαραμετρική διεργασία, η οποία πρέπει να βασίζεται στη γνώμη εκείνων που γνωρίζουν και ασκούν αναγνωρισμένα έρευνα ποιότητας. Η πολιτική έρευνας στην Ελλάδα, όπως και η χρηματοδότηση, είναι εμφανώς κατακερματισμένη. Είναι σχεδόν αυτονόητο ότι μέσα σε ένα πλαίσιο που υπάρχουν λίγα χρήματα για έρευνα, πρέπει να βρεθεί ένας τρόπος ώστε να συγκεντρωθούν και να μοιραστούν ορθολογικά, τα ελάχιστα διαθέσιμα κεφάλαια για την έρευνα.

Εθνικός Οργανισμός Έρευνας

Η Ελλάδα, εν αντιθέσει με όλα τα προηγμένα κράτη, δεν έχει ένα κεντρικό όργανο το οποίο να χαράσσει επιστημονική - ερευνητική στρατηγική και να είναι σε θέση να μοιράζει ερευνητικά κονδύλια. Η έλλειψη ενός παρεμφερούς οργανισμού και μιας ορθολογικής, σταθερής κρατικής συμμετοχής στην έρευνα έχει εν τέλει ως αποτέλεσμα μια χρηματοδότηση χωρίς συντονισμό, αποσπασματική, αδιόρατη, σπάταλη, όχι αξιωματική, που σίγουρα δεν βοηθάει την ελληνική

έρευνα και την αναβάθμισή της σε διεθνή επίπεδα. Για να προωθήσουμε την έρευνα σε όλα τα επίπεδα και να εκμεταλλευτούμε τα οικονομικά, εκπαιδευτικά και κοινωνικά αγαθά που μας προσφέρει, πρέπει απαραίτητα να δημιουργήσουμε έναν ενιαίο φορέα έρευνας. Αλλά λύση δεν υπάρχει για να διορθώσουμε σε βάθος χρόνο και σταθερά τα μακροχρόνια προβλήματα που αντιμετωπίζουμε και να αναβαθμιστεί το ερευνητικό πλαίσιο της χώρας.

Προτείνουμε τη δημιουργία ενός Εθνικού Οργανισμού Έρευνας (ΕΟΕ), ο οποίος θα περιλαμβάνει αρμοδιότητες από διαφορετικά πεδία έρευνας, θα συγκεντρώνει υπάρχουσες πηγές χρηματοδότησης και θα είναι υπεύθυνος να χαράσσει μια εθνική στρατηγική έρευνας με προτεραιότητες.

Θα έχει και την ευθύνη συντονισμού, χρηματοδότησης και αξιολόγησης της έρευνας και έργων και θα βοηθάει τη μεταφορτωτική έρευνα.

ΕΟΕ θα είναι το όργανο που προ-

σφέρει γνώμη και θα καταυθύνει την Πολιτεία για στρατηγικές κατευθύνσεις, για τη βέλτιστη ποιότητα του ερευνητικού ιστού και την ποιότητα της έρευνας και πιστεύουμε ότι θα ήταν ιδανικό να συμπεριλαμβάνονταν σε ένα νέο υπουργείο Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας. Θα θέτει προτεραιότητες για τη δημόσια χρηματοδότηση και θα συντονίζει έτσι ώστε να μην υπάρχει κατακερματισμός και σπατάλη της χρηματοδότησης έργων, θα αξιολογεί ερευνητικές δραστηριότητες (ερευνητική ικανότητα, κέντρα, πανεπιστήμια, προγράμματα κ.λπ.) και θα παρακολουθεί χρηματοδοτούμενα έργα.

Η πρόταση για τη χρηματοδότηση

Ο απορροφητικότητα κατακερματισμός πόρων είναι ένα πρόβλημα που εμποδίζει να δρέψει ο τόπος ουσιαστικά τα παράγωγα μιας τόσο σημαντικής δραστηριότητας όπως η έρευνα. Εφόσον τα υπάρχοντα κονδύλια συγκεντρωθούν και μοιραστούν αξιωματικά, συγχρονισμένα, με διαφάνεια, και σύμφωνα με ένα στρατηγικό σχέδιο, θα κληθούν κατά πολύ υπάρχουσες ανάγκες.

Υποστηρίζουμε ότι η έρευνα πρέπει να συμπεριληφθεί στον κρατικό προϋπολογισμό, κάτι που ισχύει σε όλα τα επιστημονικά προηγμένα κράτη, και να υπάρξει μια συγκολλητική υπαρκτότητα πόρων. Πόροι που προτείνουμε να οργανωθούν υπό την αιγίδα του ΕΟΕ:

- Το μέρος του τακτικού προϋπολογισμού και του ΠΔΕ του υπουργείου Ανάπτυξης, που κατευθύνεται στην έρευνα.
• Υπάρχουν προϋπολογισμός των ερευνητικών κέντρων που επιδοτούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό από όλα τα υπουργεία.
• Προϋπολογισμός ΕΛΙΑΔΕΚ, για τη χρηματοδότηση ανταγωνιστικών προγραμμάτων στα διάφορα επιστημονικά πεδία (Bottom up).
• Νέο κονδύλι από τον εθνικό προϋπολογισμό για ερευνητικά έργα μακράς διάρκειας.
• Προϋπολογισμός ΣΣΠΑ ή παρόμοιων δράσεων που αφορούν την έρευνα.
• Προϋπολογισμός όλων των στρατηγικών/εμβληματικών ερευνητικών δράσεων όλων των υπουργείων.
• Διάφορες ευρωπαϊκές πηγές χρηματοδότησης (HORIZON) με εθνικά matching funds.
• Κορηγίες από επιχειρήσεις και από κοινωνική ή ιδρυματικά στοιχεία ο ΕΟΕ θα καλλιεργείται (active fund raising) βεβαιωμένες στην αξιοπιστία και στην αυστηρά αξιωματική χρηματοδότηση των πόρων.

Βασικές αρχές διοίκησης Ο βασικός πυλώνας διοίκησης του ΕΟΕ είναι ένα διοικητικό συμβούλιο (Δ.Σ.), αποτελούμε-

νο από (10-15) έμπειρους και καταξιωμένους επιστήμονες και προσωπικότητες μεγάλου κύρους με διοικητική και επιχειρηματική πείρα. Δεν νοείται η επιστημονική στρατηγική της χώρας να γίνεται ερήμην επιστημόνων με αποδεδειγμένη πείρα και ποιότητα. Η βασική αρχή για τη διοίκηση του ΕΟΕ είναι κατά το δυνατόν μεγαλύτερη ανεξαρτησία από πολιτικές αλλαγές και πολιτικές επιρροές, χωρίς αυτό να σημαίνει έλλειψη λογοδοσίας.

Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου έχουν θητεία 3-5 χρόνια και δεν πρέπει να ορίζονται από την εκάστοτε κυβέρνηση. Επιλέγονται κατ' αρχάς με τη βοήθεια ενός ουδέτερου οργάνου.

Δεν νοείται η επιστημονική στρατηγική της χώρας να γίνεται ερήμην επιστημόνων με αποδεδειγμένη πείρα και ποιότητα.

Δεν νοείται Η θητεία των μελών θα λήγει σταδιακά (π.χ. τρία μέλη κάθε έτος) και η ανανέωση γίνεται εν καιρό από το Δ.Σ.

Δεν νοείται Το Δ.Σ. είναι υπεύθυνο για την εκλογή ενός εκτελεστικού διευθυντή, ο οποίος(α) θα πρέπει να προέρχεται από την ερευνητική κοινότητα και να είναι επιστήμον με ευρύτητα και διεθνώς αναγνωρισμένο έργο και κύρος.

Το Δ.Σ. θα λογοδοτεί κάθε χρόνο (με τη συνεργασία του εκτελεστικού διευθυντή) στον υπεύθυνο κρατικό φορέα (π.χ. υπουργό ή γραφείο πρωθυπουργού). Η τακτική λειτουργία του ΕΟΕ δεν θα χρειάζεται υπογραφή υπουργού παρά μόνο για την έγκριση του ετήσιου προϋπολογισμού. Ο ΕΟΕ θα έχει τη διαχείριση/επιτήρηση του προϋπολογισμού

των ερευνητικών κέντρων, όλων των υπουργείων και όχι μόνο της ΓΓΕΚ. Ενα βασικότατο στοιχείο του ΕΟΕ είναι η ενοποίηση της έρευνας και η κατάργηση του διαχωρισμού έρευνας των Ε.Κ. και των πανεπιστημίων. Μην ξεχνάμε ότι η τρίτοβάθμια εκπαίδευση είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την καινοτομία.

Ο ΕΟΕ διοικεί και χρηματοδοτεί την πολιτική της διανοητικής ιδιοκτησίας των Ε.Κ. και των ΑΕΙ με γνώμονα καινοτομία και επιχειρείν. Ενώ η βασική αποστολή του ΕΟΕ είναι η έρευνα, δεν είναι δυνατόν να μη γειννιάζει με την καινοτομία. Γι' αυτόν τον λόγο πρέπει να υπάρχει συνεχής και ουσιαστικός διάλογος μεταξύ ΕΟΕ και κρατικών και επαγγελματιών οργάνων που ασχολούνται και υποστηρίζουν γενικά την καινοτομία.

Εντέλει, σημαντικός σκοπός ενός τέτοιου, συγκεντρωτικού, οργάνου είναι να διευκολύνει τον απαραίτητο διάλογο με την πολιτική ηγεσία και την κοινωνία, έτσι ώστε πολιτικές αποφάσεις να λαμβάνουν υπόψη γνώσεις που απορρέουν από την έρευνα. Το όργανο αυτό θα αποτελεί τη γέφυρα μεταξύ επιστήμης και καινοτομίας και της καινοτομίας επιχειρήσεων που είναι πλέον ο τρόπος του λειτουργείν τον 21ο αιώνα.

* Χριστίνα Κουλούρη (Πάντειο Πανεπιστήμιο), Πέτρος Κουμουτσάκος (Πανεπιστήμιο Χάρβαρντ και ΕΤΗ), Άγγελος Χανιώτης (Institute of Advanced Studies, Πρίνστον), Στέφανος Περαμ/ζήλου (Πάντειο Πανεπιστήμιο), Σωτήρ Λιγερός (Πανεπιστήμιο Πατρών), Σπύρος Αρτιαβάνης - Τσκαλάς (Πανεπιστήμιο Χάρβαρντ), Λεβτέρης Οικονομίου (Πανεπιστήμιο Κρήτης και ΙΠΕ).

Πρόκειται για περίληψη της ολοκληρωμένης παρέμβασης των ακαδημαϊκών, η οποία θα αναρτηθεί ούτως ή άλλως στην καθημερινή.